Wincenty Myszor

Melchizedek (NHC IX, 1) : wstęp, przekład z języka koptyjskiego i komentarz

Studia Theologica Varsaviensia 24/2, 209-226

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

Studia Theol. Vars.
24 (1986) nr 2

MELCHIZEDEK (NHC IX, 1)

Wstęp, przekład z koptyjskiego i komentarz — Wincenty Myszor

WSTĘP

W IX kodeksie koptyjskich tekstów z Nag Hammadi na pierwszym miejscu znajduje się utwór opatrzony oryginalnym tytułem *Melchizedek* (NHC IX, 1, p. 1, 1—27, 10). Prócz tego kodeks zawiera dwa utwory bez tytułu oznaczone przez wydawców jako *Oda o Norei*[1] oraz *Świadectwo prawdy*.[2] Gnostycki utwór *Melchizedek* zasługuje na uwagę nie tylko z racji tytułowej postaci, a więc ewentualnych związków z *Listem do Hebrajczyków* i midraszem eschatologicznym z Qumran[3], ale również ze względu na studia nad gnostycyzmem i literaturą wczesnochrześcijańską, w której Melchizedek pełnił znaczącą teologicznie rolę.[4]

Niestety, źle zachowany rękopis nie pozwala na dokładniejszą analizę i sam w sobie stanowi pierwszy problem badawczy. Największe zasługi w odczytaniu go i udostępnieniu — także w angielskim tłumaczeniu — położył B. A. Pearson.[5] Dysponujemy także niemieckim tłumaczeniem opatrzonym wstępem i komentarzem H. M. Schenkego.[6]

Polskie tłumaczenie, które tu proponujemy, może być zachętą do dalszych studiów nad postacią Melchizedeka w kręgu biblistów qumranistów i patrologów.[7] Fragmentarycznie zachowany tekst pozwala tylko na ogólne ukazanie formy literackiej oraz treści.

---

[1] Nag Hammadi Codex (=NHC) IX, 2 p. 27, 11—29, 5; por STV 24 (1986) nr 1, 197—203.

[2] NHC IX, 3 p. 29, 6—74, 30.

[3] W. Tyloch, *Midras eschatologiczny Malkicede (11 Q Melch)*, „Euhemer" 1980 nr 3 (117) s. 35—45.

[4] Por. F. L. Horton, *The Melchizedek Tradition. A Critical Examination of the Sources to the Fifth Century A.D. and in the Epistle to The Hebrews*, Cambridge 1976; W. Myszor, *Melchizedek w tekstach gnostyków*, SThV 22 (1984) nr 1 s. 203—204.

[5] B. A. Pearson, *Nag Hammadi Codices IX and X*, Nag Hammadi Studies (=NHS) XV Leiden 1981. Tekst *Melchizedeka* s. 42—84.

[6] H. M. Schenke, *Die jüdische Melchisedek-Gestalt als Thema der Gnosis*, w: *Altes Testament — Frühjudentum — Gnosis. Neue Studien zu „Gnosis und Bibel"* wyd. K. W. Tröger, Berlin 1980 s. 111—141.

[7] Przede wszystkim ze względu na Hbr 5, 6. 10; 6, 20 oraz 7.

Utwór składa się z dwu objawień udzielonych Melchizedekowi (p, 1, 1—14, 5 i 19, 1—27, 10) oraz z części łączącej (14, 15—18 do końca strony), która opisuje reakcję Melchizedeka na otrzymane objawienie. Tytuł utworu zachowany jest również częściowo: *melcis[edek]* i ma sugerować, że autorem przekazu jest właśnie ta postać tytułowa. Podobnie jest także w innych utworach gnostyków, na przykład *Zostrianos* (NHC VIII, 1) czy *Marsanes* (NHC X, 1). Imię Melchizedeka pojawia się w utworze kilka razy (5, 15; 12, 10; 14, 16; 15, 9; 19, 13; 26, 3), podobnie jak oznaczenie formy utworu *apokalupsis* (27, 3), której nie należy przekazywać ludziom niepowołanym.[8] Podobne ostrzeżenia znajdujemy w innych utworach gnostyckich i hermetycznych.

Objawienia w pierwszej apokalipsie udziela Melchizedekowi, zdaniem Pearsona, niebiańska postać, to jest anioł Gamaliel (5, 18).[9] Z tej racji być może pierwsze wiersze utworu stanowią albo inwokację, albo początek modlitwy Melchizedeka (1, 1—5). Zapowiedz objawienia, tak co do treści jak i sposobu, zawierają wiersze 1, 5—11. Od wiersza 1, 9 chodzi już o objawienie Gamaliela, który najpierw w widzeniu proroczym zapowiada zwycięstwo zbawcy (4, 7) nad śmiercią i jej archontami (2, 5—11), a następnie chce przekazać prawdę, to jest objawienie gnozy zbawczej, która jednak ukazana jest w przypowieściach i zagadkach (2, 1—2). Zwycięstwo przypieczętowane zmartwychwstaniem zbawcy (3, 10—11) oraz udzieleniem życiodajnego Logosu (4, 3—7) jest celem tej gnozy.

Należy przyjąć, że pokonanie śmierci, także przez rzeczywistą śmierć zbawcy, jak i zmartwychwstanie, ujęte jest w sposób antydoketyczny. W następnych wierszach autor wyraźnie zaznacza, że głosi tę naukę przeciw tym, którzy sądzą, że nie był on rzeczywiście zrodzony, że nie jadł, nie pił, nie miał ciała, nie cierpiał i nie umarł (5, 2—10). Ten antydoketyczny fragment (być może już od 3, 5) wskazuje, że wśród gnostyków opinia o zbawcy mogła się zbliżać do poglądów Kościoła, że wyrażali swe zdanie przeciw innym gnostykom, doketom.[10]

Następne wiersze przedstawiają samego objawiającego, jak i tego, do którego się on zwraca (5, 14—18) . Podobnie przedstawia się sam Melchizedek na innym miejscu (15, 9—13) jako arcykapłan najwyższego Boga. Objawiający wzywa mieszkańców niebios, eony, najpierw mistycznym imieniem *ababa*, dalej Barbelo, Aithops, Doksomedon, Domedon, świetliste moce Armozel, Oraiel, Daweithe, Eleleth oraz czterech oświecicieli (*phōstēr*), jak również Pigeradamas i Mirocheirothetou. Objawienie to dokonuje się przez Jezusa Chrystusa (5, 28—6, 11).

---

[8] Podobne ostrzeżenia znajdujemy w innych utworach gnostyków oraz w literaturze hermetycznej; por. Apokryficzny *List Jakuba*, NHC I p. 1, 20—22; *Apokryf Jana*, NHC II p. 31, 32—32, 5; *1 Apokalipsa Jakuba*, NHC V p. 36, 13—16; *Corpus Hermeticum* XIII, 16.

[9] B. A. Pearson, dz. cyt., s. 22 nn.

[10] Por. K. Koschorke, *Die Polemik der Gnostiker gegen das kirchliche Christentum*, NHS XII, Leiden 1978, s. 164 nn.

W następnej części pierwszego objawienia Melchizedekowi zostaje ukazany „ród arcykapłański" wybranych spośród tysięcy (6, 11—7, 5). Chodzi tu z pewnością o przyszłych gnostyków którzy dostąpią wiedzy, a przede wszystkim składać będą ofiary nie ze zwierząt, ale z siebie samych uwięzionych w ciele (6, 23—28). Czas przyszły — charakterystyczny dla objawień — odnosi się oczywiście do stanu teraźniejszego.

W tym fragmencie znaleźć można wyraźny wpływ Listu do Hebrajczyków.[11] Objawienie dotyczące wiary (7, 6), chrztu (7, 28—8, 5) oraz modlitwy wstawienniczej (8, 28) ma na celu nadanie tym praktykom religijnym, podobnie jak ofierze, znaczenia duchowego, gnostyckiego. Z pewnością czynności te również należą do obowiązków kapłańskich Melchizedeka.

Od wiersza 9, 2 do ewentualnie końca strony 11 pojawia się część, która być może traktuje o początku świata, o pierwszych rodzicach Adamie i Ewie, i stanowi gnostycki midrasz, podobny do odpowiednich fragmentów innych utworów gnostyckich. Wspomniany jest jednak i chrzest (10, 29) jako „wyrzeczenie się" oraz przyjęcie „pieczęci" (11, 1). Wiersze na stronie 11 traktują być może o zbawieniu gnostyków. Gnostyków reprezentują biblijne postacie Adama, Abla, Henocha, Noego, a także Melchizedeka (12, 7—10). Być może do takich należy zaliczyć dwu bezimiennych (13, 1—8), jak się wydaje, urzędowych świadków gnozy.

Od wiersza 14, 9 zaznacza się wyraźnie część łącząca dwa objawienia. Melchizedek dziękuje Bogu za objawienie, za posłańca, „anioła światłości", ale jednocześnie mówi o sobie, że jest „obrazem prawdziwego arcykapłana Boga Najwyższego" (15, 9—13). W ten sposób mogą być ukazane wyraźniej związki Melchizedeka i Jezusa Chrystusa.

Melchizedek wydaje się być ziemskim, to jest niższym, obrazem prawdziwego Jezusa Chrystusa. W tym sensie odnoszą się też do niego wypowiedzi chrystologiczne podane w pierwszym objawieniu. Melchizedek-Jezus Chrystus w modlitwie dziękczynnej przedstawia prawdziwą wartość swej ofiary, która sięga do początków figur starotestamentalnych i która rozwiązała ofiary zwierząt prowadzące do śmierci (15, 22—16, 5). Prawdziwa ofiara polega na tym, że on sam ofiarował siebie (16, 7—12), przyjął chrzest razem z przybraniem imienia (16, 12—15).

Zdaniem Pearsona ten kompleks czynności kapłańskich Melchizedeka, to jest ofiara, chrzest i przyjęcie imienia, należą do rytu inwestytury, intronizacji kapłańskiej i królewskiej Melchizedeka.[12] Po opisie konsekracji kapłańskiej w utworze pojawia się szereg inwokacji do mieszkańców niebios. Wezwania ujęto w gnostycki *trishagion*, wzorowany na

---

[11] P e a r s o n zestawił odpowiednie wiersze *Listu do Hebrajczyków* w synopsie do *Melchizedeka*, dz. cyt., s. 35.

[12] B. A. P e a r s o n, dz. cyt., s. 26.

tradycjach biblijnych.[13] Do *trishagionu* dołączono wyznania, prawdopodobnie dotyczące osoby Jezusa Chrystusa (18, 9—23).

Od początku strony 19 rozpoczyna się drugie objawienie. Niestety tekst jest tak zniszczony, że tylko z pewnym prawdopodobieństwem można ustalić jego treść. Być może chodzi o kapłaństwo Melchizedeka (19, 13—14; 20, 11), znaczenie jego ofiar i modlitw (20, 1—7). Pojawiają się przeciwnicy kapłaństwa prawdziwego, z rodu szatana (19, 15 ?; 20, 15). Strony 21—24 są albo całkowicie zniszczone, albo czytelne tylko w kilku pojedyńczych wyrazach. Od strony 25 pojawia się wypowiedź w pierwszej osobie liczby pojedynczej, która ze względu na treść może być wypowiedzią Jezusa Chrystusa.

Jeśli słuszne jest twierdzenie, że Melchizedek pełni funkcję ziemskiego Jezusa Chrystusa, to wyraźna aluzja do Mt 27, 45 na stronie 25, 1—10 wydaje się czytelna. Adresatem tej wypowiedzi są albo moce archontów prześladowców Jezusa albo wprost krzyżujący Jezusa żołnierze.

Wydaje się, że pod koniec strony 25 kończy się objawienie, gdyż udzielający objawienia bracia (27, 7) pozdrawiają Melchizedeka, który jako arcykapłan Boga Najwyższego odniósł zwycięstwo nad wrogami. Upomnienie w sprawie zachowania tajemnicy objawienia kończy utwór na stronie 27, 10.

Niewątpliwie najciekawszą dla dalszych badań teologii chrześcijańskich gnostyków będzie chrystologia tego utworu. Wydaje się, że opinia o identyfikacji Melchizedeka z Jezusem Chrystusem jest słuszna i uzasadniona. Zdaniem Pearsona Melchizedek w gnostyckim traktacie występuje jako „kapłan Boga Najwyższego", jako „eschatologiczny najwyższy kapłan" oraz jako eschatologiczny święty wojownik. Spekulacje te wskazują zarówno na podłoże biblijne tej postaci, jak i na apokaliptykę żydowską (tu zwłaszcza *Testament Dwunastu Patriarchów* i midrasz eschatologiczny z Qumran) oraz na literaturę judeochrześcijańską.[14]

Niezależnie od zdecydowanie chrześcijańskiej chrystologii *Melchizedeka*, pojawia się pytanie o gnostycką orientację utworu, właśnie tym trudniejszą do ustalenia ze względu na wyraźnie chrześcijański charakter utworu.

H. M. Schenke zalicza utwór do zbioru dzieł setiańskich.[15] Wyraźnie setiański charakter noszą fragmenty dotyczące istot niebiańskich (5, 24—6, 10; 16, 16—18, 7). Barbelo (5, 27; 16, 26) występuje w systemie barbelognostyków.[16] Jest ona matką pierwszej boskiej triady: Ojca,

---

[13] Por. Corpus Hermeticum I, 31. Por. W. Myszor, *Poimandres*, SThV 15 (1977) nr 1 s. 216.

[14] B. A. Pearson, dz. cyt., s. 31—35.

[15] H. M. Schenke, *Das sethianische System nach Nag-Hammadi-Handschriften*, w: P. Nagel, *Studia Coptica*, Berlin 1974 s. 166.

[16] Por. Ireneusz, *Adversus Haereses* I, 29.

Matki i Syna.[17] Doxomedon pojawia się w *Ewangelii Egipcjan.*[18] Cztery postacie „oświecicieli" (6, 3—5; 17, 9—19) występują także w innych tekstach zaliczanych do setiańskich.[19] Tajemnicza postać Pigeradamasa (6, 5—6) występuje także w *Apokryfie Jana*[20], w *Trzech stelach Seta*[21] i w utworze *Zostrianos.*[22] Według M. Tardieu chodzi tu o archetyp idealnego Adama[23], *Man of Ligh* jak powiada Pearson[24], symbol niewidzialnej, duchowej siły w człowieku, zdolnym do przyjęcia najwyższego objawienia.

Nasuwa się jednak pytanie, czy występowanie postaci tego rodzaju w tekstach setiańskich, a w szczególności w *Melchizedeku,* jest wystarczającym dowodem gnostyckiego charakteru tych źródeł czy też ich przynależności nawet do konkretnego kierunku myślenia gnostyków.[25] Niebieskie postacie tego rodzaju występują także w żydowskiej apokaliptyce, w tekstach magicznych. Z innych powodów wywodzą się wątpliwości H. M. Schenkego co do gnostyckiego charakteru utworu w ogóle. *Melchizedek* zawiera wyraźnie monistyczne określenia (4, 8—10; 9, 8—10; 13, 12—15) o wszystkich istotach: niebiańskich, ziemskich i podziemnych. Schenke pyta, czy tak schrystianizowany utwór setian jest jeszcze utworem gnostyckim, zwłaszcza, że jego chrystologia jest zdecydowanie antydoketyczna.[26]

Dla zbadania związków *Melchizedeka* z gnostycyzmem, jak również dla wyjaśnienia literackich wątków tego utworu Schenke proponuje analizę porównawczą z innymi tekstami, a przede wszystkim z *Ascensio Iesaiae* oraz z syryjską księgą zwaną *Spelunca thesaurorum.* Przede wszystkim literacki wątek Adama, który został w nich odnotowany, jak również *Księgi Adama* oraz słowiańska wersja *Księgi Henocha,* mogą stanowić pewien materiał do badań porównawczych.[27]

Dla dalszych badań nad postacią Melchizedeka w świetle omawianego utworu H. M. Schenke proponuje cztery otwarte problemy. Pytanie, czy można założyć w świetle tekstu *Melchizedeka,* że autor utożsamia Salem z Sodomą; Sodoma w świetle innych tekstów setiańskich była ojczyzną gnostyków. Należy postawić pytanie, gdzie pojawia się Melchi-

[17] H. M. Schenke, art. cyt. w: P. Nagel, *Studia Coptica,* s. 166.
[18] NHC III p. 41, 14 i par.
[19] M. Tardieu wyprowadza etymologię imion „oświecicieli" z zurwanistycznej tetrady określeń czasu; Harmozel od Ohrmazd-el — pierwszy dzień miesiąca, Oraiel — jedenasty, Dawaithe — dwudziesty oraz Eleleth od aramejskiego *llith* — wyniosła, co ma być stałym przymiotem Mądrości — M. Tardieu, *Ecrits gnostiques, Codex de Berlin,* Paryż 1984, 272—273.
[20] NHC II p. 8, 34—35.
[21] NHC VII p. 118, 26.
[22] NHC VIII p. 6, 23.
[23] M. Tardieu, dz. cyt., s. 272.
[24] B. A. Pearson, dz. cyt., s. 36.
[25] H. M. Schenke, dz. cyt., s. 130.
[26] H. M. Schenke, dz. cyt., s. 124—125.
[27] H. M. Schenke, dz. cyt., s. 128—133.

zedek, w Jerozolimie czy w Garizim. Garizim mogłoby wskazywać na samarytańską proweniencję setian, względnie na przedgnostycki etap rozwoju idei Melchizedeka. Należy zapytać, czy postać Jana Chrzciciela nie była w jakimś stopniu wzorem dla Melchizedeka w tym gnostyckim utworze; w tekście znajdujemy przecież zachętę do chrztu. Warto zastanowić się, czy gnostycki autor tego utworu nie zakłada identyfikacji postaci Melchizedeka z Semem. Sem występuje w *Parafrazie Seema* z NHC VII, 1 i tam również jest odbiorcą boskiego objawienia.[28]

Propozycje te wskazują, że badania nad postacią Melchizedeka w świetle innych źródeł, zwłaszcza qumrańskiego midraszu, dopiero się zaczęły i wiele jest jeszcze do zrobienia.

Tłumaczenie polskie podajemy według wydania tekstu koptyjskiego, przygotowanego przez B. A. Pearsona. Uwzględniamy także niektóre jego propozycje dotyczące rekonstrukcji tekstu, podobnie jak i te, które zawiera tłumaczenie niemieckie H. M. Schenkego. Opuszczamy jednak wiersze, które nie zawierają w całości zachowanych wyrazów, mimo czytelności niektórych liter. Wyrazy czytelne, choćby częściowo, ale w sposób pewny, podajemy poza nawiasem kwadratowym, całkowicie zaś rekonstruowane w nawiasach. Oznaczenie [...] nie wskazuje na ilość zatartych liter, ale jest tylko znakiem braku lub zniszczenia tekstu. Większość uwag komentarza pochodzi z wydania Pearsona. Oznaczenia przypisów do tekstu wskazują na strony i wiersze tekstu oryginalnego.

* *
*

1,1 Melchizedek
2 Jezus Chrystus Syn [Boży]
3 ...] z [...
4 [... ...]
5 ...] Eony. Opowiem
6 o wszystkich eonach i o
7 każdym z eonów osobno, [opowiem
8 o naturze eonu, jaka ona
9 jest, a przyjaźń i
10 dobroć przybiorę na siebie
11 jak suknię. O bracie!
12—17 [... ...]

[28] H. M. Schenke, dz. cyt., s. 134—136.

1,1 Imię Melchizedek, por. 5, 15; 12, 10; 14, 16; 15, 9; 19, 13 i 26, 3.

1,5—11 Wypowiada się anioł Gamaliel, por. 5, 18.

1,10 „Dobroć" kopt. *mntchrēstos* może oznaczać również godność mesjańską.

1,11 Bratem jest Melchizedek wobec Jezusa Chrystusa.

18 ...] [Jezus Chrystus przybędzie i]
19 odsłoni] ich koniec
20 i objawi
21 im prawdę [..
22—23 [... ...]
24 ...] w
25 przysłowiach [..:
26—28 (?) [... ...]
2,1 ...] napierw w przypowieściach
i zagadkach [...
[... ...]
...] a gdy zwiastuje
5 je, śmierć zadrży
i wpadnie w gniew, ale nie tylko
ona, ale również jej współ-
rządcy świata, archonci,
władze i moce, bóstwa
10 żeńskie i bóstwa męskie
razem z archaniołami i [...
12—15 [... ...]
16 ...] wszyscy [...
władcy świata [...
...] wszyscy, oraz [...
...] wszyscy, oraz [...
20 ...], wszyscy, powiedzą [...
o nim oraz o [...
...] oraz [...
23—24 [... ...]
25 [...] oni będą [... tajemni]
ce ukryte [...
27—3,2 [... ...]
3 [... zgorszenie] od
...] Pełni. Oni będą
5 ... dlatego] to słudzy
sądowi pogrzebią ich sprawnie,
Nazywać go będą człowiekiem
bezbożnym, zbrodniczym
i nieczystym. A jednak w
10 trzecim dniu on [powstanie]

1, 25 i 2, 1–2 Por. J 16, 25 oraz Ireneusz, *Adversus Haereses* III, 5, 1;
1, 18 Tak rekonstruuje Schenke.
5, 1 *Excerpta ex Theodoto* 66.
2, 8–11 Por. 1 Kor 15, 24; Kol 1, 16; 2, 10. 15; Ef 1, 21; 3, 10.
2, 10 Aluzja wyraźna do kultu pogańskiego, który przez gnostyków został zdegradowany do kultu demonów, władców świata.
3, 9–11 Por. niżej 25, 8—9.

spośród umarłych [...
12—28 [... ...]
4,1 i [...
razem [...
ich [...
uczniów świętych i objawi
5 im [słowo]
życiodajne dla Pełni,
on, zbawca. Mówili [wiele]
słów ci, którzy są w [niebiosach
i ci, którzy są na ziemi [i ci,
10 którzy są pod ziemią
...] o nich [...
[... ...]
...] im [...
14—28 [... ...]
5,1 to, co stanie się w jego imieniu. I
będę mówić o nim, że nie
jest zrodzony, chociaż został zrodzony, że
nie je, chociaż je, że nie pije,
5 chociaż właśnie pije, że jest nieobrzezany,
chociaż właśnie został obrzezany, że jest bez ciała
chociaż właśnie zamieszkał w ciele, że nie
doznaje cierpienia, chociaż poddał się cierpieniu,
że nie powstał spośród umarłych,
10 chociaż właśnie powstał z martwych.
Będą mówić [prawdę]
wszystkie pokolenia i wszystkie
ludy, ci, którzy przyjęli od ciebie
samego, o Melchizedeku
15 święty i arcykapłanie,
doskonałą nadzieję i
dar życia. Oto ja
jestem Gamaliel, który został posłany
do [pierwszego] Kościoła

4, 8–10 Por. Flp 2, 10.
5, 1–11 Na temat polemiki antydoketycznej w tym fragmencie por. K. Koschorke, dz. cyt., s. 164—165.
5, 1 Por. Mt 7, 22.
5, 5–6 W polemice antydoketycznej dla Tertuliana obrzezanie było również stosownym argumentem, por. *De carne Christi* 5.
5, 7 Por. 1J 4, 12; 1J 7.
5, 11–12 Por. Dz 5, 9.
5, 13 Por. niżej 11, 1.
5, 16 Por. Hbr 6, 11; 7, 19.
5, 17 Por. Hbr 7, 16.
5, 19 Schenke rekonstruuje jako „dla objawienia"; „pierwszy" od kopt.

20 synów Seta, którzy są ponad
tysiącami tysięcy i dziesięcioma
tysiącami tysięcy eonów [...
na [wieki. O, ty,] istoto eonów
abba aiai ababa, o
25 [samorodzący] Boży i [...
...] ty, naturo [...
[matko] eonów, Barbelo!
Pierworodny z eonów
6,1 Aithops Doksomedon, Domedon
należący do tych wspaniałości Jezusie Chrystusie!
główny przywódco świetlistych mocy,
Armozelu, Oroiaelu, Daweithe,
5 Eleleth i ty oświecający
nieśmiertelny eonie, Pigeradamasie,
i ty, Boże dobry światów
wybornych, Mirocheirothetou
— przez Jezusa Chrystusa Syna
10 Bożego. Tego właśnie ja
głoszę tak, jak
poszukiwał Istniejący prawdziwie
wśród tych, którzy istnieją [nieprawdziwie istniejącyl
wobec] nieistniejących; Abel Baruch
15 [że dano] tobie wiedzę [prawdziwą]
[o tym, że on] pochodzi
z rodu arcykapłana,

[šor]p. „Kościół" por. Hbr 2, 12. Pokolenie synów Seta (5, 10) czyli gnostyków, tworzy „pierwszy Kościół".

5, 20–22 Por. Ap 5, 11.

5, 24 Być może oznacza to owe niewymowne imię Boga na sposób magiczny.

6, 1 *Aithops* — „wspaniały" podaję za Schenkem jako przydomek.

6, 1–6 Nazwy eonów światłości, „oświecicieli" patrz: wstęp i B. A. Pearson, dz. cyt., s. 23, 52, a także niżej 28,27—28. (*Oda o Norei)* B. A. Pearson, dz. cyt., s. 97.

6, 8 „Mirocheirothetou" jest zdaniem Pearsona genetiwem i odpowiada eonowi nazwanemu „Mirotheos" w *Trzy stele Seta* NHC VII p. 119, 12; 120, 15.

6, 12–14 Por. 16, 18—19.

6, 14 „Abel Baruch" (por. 16, 19) zdaniem Schenkego, które cytuje B. A. Pearson, wywodzi się od określeń Boga („Ojciec — Bóg — Błogosławiony"), por. Jr 50, 6. Jako imię aniołów występuje także w tekstach magicznych.

6, 16 Odnosi się do Jezusa Chrystusa.

6, 19–22 Brak wiedzy archontów staje się przyczyną ich zniszczenia w chwili objawienia gnozy. Por. 1 Kor 2, 8 a także Melch 14, 4—9; 15, 24—25; 26, 9. Być może objawienie „ich końca" 1, 19 oznacza zniszczenie mocy archontów przez Jezusa Chrystusa.

6, 14–16 Por. 16, 7—8 oraz Hbr 7, 27; 9, 23—26; Rz 12, 1.

który jest ponad tysiącami tysięcy i
[dziesięcioma] tysiącami dziesięciu tysięcy eonów. Są
pozbawione wiedzy o nim duchy
przeciwne, jak również (ogłoszę) ich
zniszczenie. Nie tylko (dlatego) że przyszedłem
aby objawić tobie prawdę,
która jest pośród braci, (ale także, że) on
uwięził siebie samego [jako ofiara]
żywa razem ze swoim [potomstwem.]
Podniósł ich jako [ofiarę dla]
Pełni. [Bowiem to nie] zwierzęta
masz przynieść z powodu
7,1 grzechu niewiary i
niewiedzy i wszystkich rzeczy
złych, jakie oni [popełnili]
... i] nie wstąpili [do
5 Ojca Pełni [...
...] wiary [...
7—24 [... ...]
25 ...] świat [...
...] świat [...
...] aby przyjąć chrzest [...
...] w wodach, ty [zaś ...
8,1 Wody bowiem, które są w [niebie
...] aby przyjąć chrzest [...
...] lecz przyjęcie chrztu,
który jest] w wodzie [ziemskiej (?)
5 ...] ponieważ nadejdzie [z góry (?)
... anioł (?)] z niebios [(?) ...
...] wielki [...
[... ...]
...] chrzest, oni zaś [...
10 ...] ponad [...
11—25 [... ...]
...] przez nich [...
...] od [...
...] módl się za ród
9,1 archontów i aniołów wszystkich,
wraz z pokoleniem, które wypłynęło [z
Ojca Pełni [...
...] Pełni, z której [...

6, 28 Por. 16, 2 oraz Hbr 9, 12—13.
6, 29—7, 11 Por. Hbr 7, 27.
8, 28—9, 3 Melchizedek jako kapłan ma się modlić za archontów, którzy chociaż są pochodzenia boskiego, znajdują się jednak w stanie niewiedzy.

zrodzili się bogowie, aniołowie
ludzie i [demony]
z pokolenia [natury;]
wszyscy, którzy są [w niebiosach]
i którzy są na ziemi, jak i ci
co są pod ziemią [...
[... ...]
... nie] miej upodobania [...
...] natura kobiet [...
...] wobec tych, którzy w [...
...] związali się z wielu [...
To nie jest jednak prawdziwy Adam
ani to nie jest prawdziwa Ewa, gdyż
[gdy zjedli] z drzewa
[poznania] pogardzili
Cherubinami i Serafinami
i mieczem ognistym.
[Jednak dosięgli kobiety] przy Adamie,
władca świata i [jego
[archonci i] przez nich
...] a następnie spłodzili
....] ród archontów
i ludzi światowych; ci zaś należą do
[.... ...]
...] światłość [...
...] i żeńskie z męskimi [...
ci, którzy istnieją razem [...
ukryci przed każdą naturą i
wyrzekną się archontów, właśnie ci,
którzy przyjęli od niego [pieczęć.]
Są bowiem godni [...
nieśmiertelni wielcy
...] z wielkimi [...
razem z wielkimi [...
...] synowie ludzcy [...
...] uczniowie [...
...] obraz i [...

9, 5—10 Por. 2, 7—11 i 4, 8—10.

9, 28—10, 1 „Prawdziwy Adam" i „prawdziwa Ewa", por. *O początku świata* NHC II p. 117, 11 i 117, 1 oraz Hipostaza archontów NHC II p. 96, 33.

10, 3 Por. *Hipostaza archontów* NHC II p. 97, 6—7.

10, 5—11 Wydaje się, że chodzi o paralelny tekst do *O początku świata* NHC II p. 117, 2—8.

10, 29 Dotyczy wyrzeczenia chrzcielnego.

11, 8 Być może chodzi o „obraz" prawdziwego Adama w człowieku.

...] ze
[światłości ...], która jest święta
...] bowiem od
[początku ...] pokolenie
13—29 [... ...]
12,1 ...] Będę jednak milczał
...] dla nas bowiem,
[którzy jako bracia] zstąpiliśmy
...] żyjący. Objawią
[się nam ...] o aposto-
łach (?) ...] ich [...
...] Adama
... Abla] Henocha, Noego
[... ...]
... ty], Melchizedeku, [kapłanie]
Boga [najwyższego ...
ci, którzy [spoczęli ...
żeńskie i [męskie ...
razem z bez [...
15—29 [... ...]
13,1 Ci dwaj, którzy zostali wybrani,
nie w każdym czasie ani
nie w każdym miejscu będą mogli
być zawstydzeni. Gdyby zaś zostali zawstydzeni
przez wrogów, to przez bliskich
ale nie obcych, ani przez tych,
co do nich należą, czy są oni bezbożni
czy pobożni. Ci będą się
[im przeciwstawiać (?)], to jest, wszystkie natury
przeciwne, czy to
objawione, czy też
nieobjawione, razem z tym,i co
są w niebiosach, jak i z tymi co
są na ziemi i z tymi, co są
pod ziemią. Będą prowadzić
wojnę, [każdy z] każdym. Są
oni bowiem albo w świętym

12, 7—10 Znaczenie postaci biblijnych w tekstach gnostyków tłumaczy się albo ich odniesieniem do kapłańskiej godności Melchizedeka, albo przypisaniem im roli pierwszych gnostyków z rodu Seta. Por. także B. A. Pearson, dz. cyt., s. 25 n.

13, 1 Być może chodzi o dwóch świadków ze Starego Testamentu, por. wstęp oraz B. A. Pearson, dz. cyt., s. 25.

13, 9—10 Por. 2 Tes 2, 4 oraz wyżej Melch 6, 20—21.

13, 12—15 Por. 4, 8—10; 9, 8—10.

13, 15 Por. Ap 11, 7.

18—24 [... ...]
25 ...] co bowiem w [...
każdy.] Ci będą [...
....] ci zaś zostaną [...
...] uderzenia [...
14,1 choroby. Zostaną
w innych postaciach uwięzieni i
zostaną wychłostani. Tych
bowiem tylko zbawca uniesie
5 i będą wyniesieni ponad wszystko
i to nie przez wypowiedzi i słowa
lecz przez ich [...
które zostaną uczynione dla nich. On
zniszczy śmierć. To zaś,
10 co zostało mi nakazane
abym objawił (tobie),
masz objawić [tak, jak ja. To]
zaś co ukryte, nie objawiaj
nikomu, poza tym, co zostało
15 ci objawione. I natychmiast
powstałem, ja, Melchizedek,
i zacząłem [wysławiać]
[Najwyższego] Boga [...
...] abym się ucieszył [...
20 ...] będą [...
....] ponieważ wykonuje [...
...] żywego [...
Powiedziałem: ja [...
...] i ja [...
25 ...] ponad [ofiarę ...
i nie zginę odtąd
[na wieki]. Ojcze Pełni,
ponieważ ulitowałeś się nade mną i
15,1 wysłałeś anioła światłości
[Gamaliela] z twego eonu
... aby] objawił [mi ...
...] On to, gdy przybył,
5 sprawił, że wzniosłem się z
niewiedzy oraz przynoszenia
owoców śmierci ku życiu.

14, 8–9 Por. 1 Kor 15, 26 i Hbr 2, 14.
14, 9–15 Tu kończy się pierwsze objawienie dane Melchizedekowi.
14, 16 Por. 15, 9.
14, 17 Rekonstrukcja przez analogię do 12, 11; 15, 10. 13; 19, 14 i 26, 4.
14, 27 Por. 16, 9. 14.
15, 1 Por. 5, 18.

Mam bowiem imię:
Ja jestem Melchizedek, kapłan
Boga Najwyższego
wiem, że w istocie jestem
obrazem prawdziwego arcykapłana
Boga Najwyższego i
[głowy (?)] świata. I
nie jest to sprawa błaha, że
...] Bóg razem z
...] który dokonuje [...
i [...] aniołowie, którzy są
na ziemi [...
[... ...]
to jest ofiara zwierząt [...
którego zwiodła ku śmierci.
Gdy umrą, związał je
z naturami, które ich
zwiodły. Nadto podniósł
ofiary [...
zwierząt [...
Oddałem je śmierci [...
razem z aniołami oraz [...
...] demonami [...
ofiary żywe [...
Tobie ofiarowałem siebie na
ofiarę, razem z tymi, którzy do mnie należą,
tylko tobie samemu, Ojcze Pełni.
razem z tymi, których pragniesz; tych, którzy
wyszli od ciebie, świętego, żyjącego, i według
doskonałych praw wypowiem
moje imię, gdy będę przyjmował chrzest,
teraz i na wieki, wśród imion
żywych, świętych, i w wodach
Amen. Święty, święty,
święty jesteś, Ojcze
Pełni, istniejący prawdziwie
[wobec tych, co] nie istnieją, Abel [Baruch]

15, 8 Por. 16, 13; Flp 2, 9; Hbr 1, 4.
15, 12 Melchizedek jest obrazem Jezusa Chrystusa; por. Hbr 7, 3.
15, 23 Być może aluzja do Adama, a więc Rz 7, 11.
15, 24–25 Por. 9, 27 i 10, 3.
15, 26–16, 1 Por. 6, 26—28.
16, 6–9 Por. 6, 24—28.
16, 16–18, 7 Inwokacje „Święty", por. *Corpus Hermeticum* I, 31.
16, 17–18 „Ojciec Pełni", por. 16, 9 i 14, 27.
16, 18–19 Por. 6, 12—14.

...] na wieki wieków Amen.
Święty, święty, święty jesteś,
istniejący zanim [...
... Zarazaz] na wieki wieków
Amen. Święta, święta, święta
jesteś, matko eonów,
na wieki, Barbelon
na wieki wieków Amen.
Święty, święty, święty jesteś
Pierworodny z eonów
Doksomedon [...
... na wieki] wieków Amen.
[Święty, święty,] święty jesteś
[... ...]
[... Pigeradaman]
[na wieki wieków] Amen.
[Święty, święty] święty jesteś
[... archistrategu]
[.... ...] pierwszy z eonów
Harmozelu, na wieki wieków
Amen. Święty, święty,
święty jesteś, strategu,
oświecicielu eonów, Oriaelu na
wieki wieków Amen. Święty
święty, święty jesteś strategu
[eonów,] oświecicielu
[Daweithe,] na wieki
[wieków Amen]. Święty
święty, święty jesteś. archistrategu
[Eleleth ...]
[....] eonów [...]
[... ...]
[... Pigeradaman] na
[wieki wieków] Amen.
Święty, święty, święty jesteś,
o dobry Boże,
światów wybornych,
Mirocheirothetou, na
wieki wieków, [Amen].
Święty, [święty, święty jesteś]

16, 19 „Abel Baruch" por. 6, 14.
16, 23 „Zarazaz" — imię własne, rekonstruowane przez Pearsona w aluzji do *Pistis Sophia* 140.
17, 4 Por. 6, 6 oraz 17, 24.
17, 7 Por. 6, 2—3.
17, 8 Por. 6, 4 (Armozel lub Harmozel).

archistrategu [Pełni]
Jezusie Chrystusie, [na wieki wieków]
Amen. A [Słowo, proroctwa]
i [objawienia .... ?]
Błogosławiony, [kto przyjmuje to]
wyznanie i [kto wyznaje]
go [...
i natychmiast [...
staje się [...
lęk i [...
lęki i [...
niepokój [...
otaczając ich [...
na miejscu gdzie [jest ...
wielka ciemność [...
i wiele [...
objawia się [...
tutaj [...
objawia się [...
24—28 [... ...]
19,1—9 [... ...]
10 ...] niepokoje i dali
...] te słowa
...]i powiedzieli do mnie
...] Melchizedeku,
kapłanie] Boga [Najwyższego
15 Mówili jakby [...
...] ich usta [...
...] w pełni [...
18—23 [...
...] natury błądzące [...
25—28 [... ...]
20,1 oraz ich [ofiary (?) ...
odpowiedzi [razem z
wiarą i [...
ich modlitwy i [ich
5 zwierzęta oraz [...
ci, co do niego należą [...
najpierw [...

18, 9–10 „Wyznanie", por. Hbr 3, 1.
18, 10–11 Por. Rz 10, 9.
19, 13–15 Por. 12, 10—11; 15, 9—10.
19, 16 Por. 14, 6.
20, 3 Por. 7, 6.
4 Por. 8, 28.
20, 4–5 Por. Hbr 7, 24.

8—9 [... ...]
10 nie zatroszczyli się, żeby
kapłaństwo, które ty sprawujesz [..
z którego [pochodzisz (?) ...
[... ...]
przez narady tych [...
15 ...] szatan [...
razem z [...] ofiary
...] ich nauki
...] wobec twoich [...
[... ...]
20 tego eonu [...
21—24 [... ...]
25 który istnieje w [...
...]... błądzi [...
27—28 [... ...]
21,1 ...] oraz niektórzy
...] światłości] i [...
...] błądzi [...
...] dał ich [...
5 ...] oraz [...
...] oraz 13 [...
7—28 [... ...]
22,1 rzucił go [...
abyś [...
[... ...]
gdyż natychmiast [...
5 przez niego [...
w dół [...
22,7—23,28 [... ...]
24,1 bowiem z [...
co jest ponad [...
3—28 [... ...]
25,1 ...] mnie i
...] biliście mnie
...] rzuciliście mnie
... do grobu] zwłoki i
5 [zawiesiliście mnie (na krzyżu)] do trzeciej

20, 20 Por. 1 Kor 2, 6—8; 2 Kor 4, 4.
20, 26 Por. 15, 24; 19, 24.
21, 6 Liczba 13 występuje w *Marsanes* NHC X p. 2, 12—13 jako oznaczenie „trzynastej pieczęci", być może w rycie chrztu gnostyków. Szerzej na ten temat patrz B. A. Pearson, dz. cyt., s. 253 n.
25, 1–14 Mówcą jest z całą pewnością Jezus. Por. Mt 26, 67; 27, 30; Hbr 6, 5; 1 Kor 2, 8; Mk 15, 25.

godziny dnia przed szabatem aż do
[dziewiątej godziny] i po
tym powstałem z
martwych [ciało moje] wróciło
[z grobu] do mnie
...] moje oczy zobaczyły
...] nie znalazły nikogo
...] w górę
...] do mnie
15—28 [... ...]
26,1 uściskali mnie [...
Powiedzieli mi: bądź silny, o
Melchizedeku, wielki arcykapłanie
Boga [Najwyższego, gdyż archonci]
którzy są twoimi [nieprzyjaciółmi wypowiedzieli]
wojnę (przeciw tobie), zwyciężyłeś [(ich) a]
oni nie zwyciężyli ciebie, a ty
wytrwałeś i zniszczyłeś
twoich wrogów
[ciesz się,] z ich ...
miejsce odpoczynku w niczym [innym poza]
[miejscem] żywym i świętym [...
wynioślі ponad niego w [...
...] ciało [...
15—28 [... ...]
27,1 w ofiarach, gdy dokonywał dzieł
dobrych, pościł
w postach. Objawień tych
nie odsłaniaj nikomu
kto trwa w ciele — chodzi o rzecz niecielesną —
i to, co nie zostało objawione tobie.
Gdy te (słowa) wypowiedzieli bracia,
zaliczani do pokolenia życia,
zostali umieszczeni ponad
wszystkie niebiosa. Amen.

25, 6 Por. Mk 15, 42.
25, 6—7 Por. Mt 27, 45.
25, 12 Por. Łk 24, 3.
26, 2—4 Por. 15, 12—13.
26, 5—6 Por. Ap 19, 19. Wcześniej wspomniano o przeciwnikach: 2, 5—11; 4, 7—10; 10, 5—11, 29; 13, 9—15; 15, 18—25; 16, 3—5; 25, 1—5.
26, 7—8 Por. Hbr 12, 2.
26, 8—9 Por. 1 Kor 15, 24—25; Hbr 1, 13; 10, 13.
27, 1—3 Pearson wskazuje na kontekst rytualny chrztu, intronizacji; por. dz. cyt., s. 26 n.
27, 3—6 Zachęta kończy drugie objawienie; por. 14, 9—15.
27, 9—10 Por. Ef 4, 10; Hbr 7, 26.